מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין ה.

ומאן דאמר מרכבה קסבר אסור להשתמש תחת הקורה. דתודה הפנימי יורד וסותם ורוחב הקורה הוי חוץ לפתיחה ולמשתמשים במבוי אין להם היכר בקורה שהרי בגמרון הן הלכך צריך שימשך לתוך המבוי שתהא הקורה ניכרת להם כשישמשו בתותו גוזה וכיון דאפיקתיה מתחת הקורה צריך שיהא מקום היכר ותשוב: **לא דכולי עלמא מוסר וכהא פליגי מר סבר קורה.** שתיקנו חכמים למבוי משום היכר בעלמא הוא דלא ליתי למישרי רשות הרבים והכי יש כאן היכר בכניסתן כשמשתמשין תחת הקורה: **ומאן דאמר מרכבה קסבר קורה.** המתרת במבוי טעמא משום מחילה דאמרי' תודה המילון יורד וסותם ואמרו רבנן דבטפי מעברים לא אמרי' יורד וסותם וכיון דלא הוי מיעוט ד' הוי מחילה הבשויה לפחות מד' וקיימא לן בכל דוכתא דמחילה שאינה ראויה לד' לאו מחילה היא דאין רשות היחיד לפחות מד' טפחים ואע"פ שמוקף מחילה של עשרה טפחים וכגוזטרא דחגניה בן עקביא נמי הכי אמרינן דאין מחילות אלא אם כן יש תוך החלל מרובה בפרק כילד משתתפין (לקמן פו:): **גזירה שמא יפתח.** על ידי דריסת רגלים יפתח המיעוט ויעמוד על פחות מטפח הלכך בעינן טפי וכיון דאפיקתיה מהיכר של מעלה אוקמיה אמרכבה דמשיכי בכל דוכתא: **משכו.** של חקק לתוך אורך המבוי. כדכר הנולט כגון מיעוט שייך למימר רוחב וכדכר השוקע ומקיפות אותו מחילות כגון חקק שייך לומר לשון משך: **רב יוסף.** דבעי לעיל (ד:) טפח הכא בעי מרובעה דהתם דאמיתי לדופן ולמעוטי קאמי בהיכר בעלמא פני הכא דהשתא הוא דמשוי ליה דופן. כין לרב יוסף וכין לאביי בעינן דליתחזי האי דופן לשיעור הכשר אורך מבוי שלם הלכך לרב יוסף שיעור משך מבוי בד' טפחים ואביי סבירא ליה שיעור משך מבוי בד' אמות: **שנפרץ מצידו.** אחד מן הכתלים שבלד ארכו: **כלפי ראשו.** סמוך לקורה הימנה ולפניה: **אם יש שם פס ד'.** אם נשתייר מן הכותל או עשה פס ד' במקום הפרצה סמוך לקורה: **מפיר פירצה.** אף על גב שנשתייר שם עדיין פירצה עד עשר דכיון דיש הכשר אורך מבוי מן הקורה עד הפירצה לא בטל ליה תורת פתח מקמאי' ובמלתיה קאי וקורתו מתירתו ופירצתה מתרת[ב] כיון דלאו יותר מעשר תורת פתח עליה ומבוי אינו נפסל בפחות הרבה אי נמי שבקי בני מבוי פתחא קמא ונפקו ועיילי בההיא פירצה משום דדרך קרלה היא להם אפ"ה לא בטלה תורת פתח וקורה מן הראשון משום דהוי הסמוכין לו הואיל וד' אורך רחוק לקורה דיש בהן הכשר מבוי: **ואם לאו.** דאין שם פס ד': **פחות מג'.** אם הפירצה פחותה מג': **מפיר.** מיקון המבוי את המבוי שהרי כלבוד דמי ואין כאן פירצה ואם הפירצה ג' אינו מתיר דכיון דממעטין בני מבוי בהילוכן ומקצרין את דרכן דרך אותה פירצה חייסינן דילמא שבקי פתחא רבה ועיילי ונפקי בההיא פירצה ובטיל ליה פתחא קמא ובטלה קורה דידיה ואין קורה למבוי זה והאי טעמא מפרש לקמן בפירקין (ו:): **ואביי ליה דר' אמי ודר' אסי.** דהא הכשר מבוי בד' אמות קאמר והכא נמי אי ליכא פס ד' אמות אין קורה זו לאויה לאותו הפס ואין כאן קורה: **סוף מבוי.** כגון הא דר' אמי ור' אסי שבכר היה מבוי ואירע בו פסולו ה"ג דלמיהדר לשויה מבוי סגי בד' טפחים: **מחילת מבוי.** כגון גבי חקק דהשתא קאמי לשויה מבוי: **כתים וחצירות.** כתים פתומין לחצירות וחצירות למבוי שכן היה דרכן שאין כתים פתוחין אלא לחצריהן. וכל אלר האמור בהש"ס ובמשנה אינו אלא לפני הבית אבל שאמורי הבית מוקלה או רחבה קרי ליה: **ואי.** אמרת בד' הוי מבוי היאך ניתר באורך ארבעה * מכדי מיעוט חצירות שתים ואין פתח פחות מד' ואין יפתח פתח רוחבו ארבעה במשך המבוי שאינו אלא ד' איה מקום הפלימין ועוד כולו פרוץ הוא: **וכי פיתח דפתח ליה בדופן אמצעי.** וכי קאמר רב יוסף הכשר מבוי באורך ד' במבוי רחב מאד קאמר ויכול לפתוח פתח החצירות בדופן שמאחריו: **והאמר רב נחמן נקיטינן.** מסורת מתאמתינו מנהג[ג] מרבותינו: **אורכו יתר על רחבו.** הוי מבוי ונימר בלתי וקורה אבל מרובע דין אבר עליו ואמרי' לקמן (יב.) אבר בריכה פס ד' לו פס משהו מכאן ופס משהו מכאן היכא דפרוצה במלואה ברה"ר וכיון דאמרת אורכו ד' כשר הרי רחבו ד' חסר משהו ואין שם שיעור פתח דבכולי הך מסכתא[ד] אמרי' דאין פתח פחות מד': **בקרן זוית.** טפח מן הפתח בדופן האמצעי וג' טפחים בדופן המשך וכן בגילוי השני בלי לתי: **הכולט מדופנו של מבוי.** לתוך רוחב המבוי ולא נעשה שם לשם לתי אלא הוצאה בגיינו בפחות ביתו כדרך שעושין משום מחוק[ה]: לכולי עלמא משום היכירא ואין להקשות לפירושו הואיל וסכרי קורה משום מחילה א"כ מאי טעמא דמאן דאמר טפח והא לא הוי מחילה לפחות מד' אין לחוש הואיל והוי דופן אלא שבא למעטו כדפי' בקונטר' בענין זה בסמוך[ו]: **סוף** מבוי הבי נמי. פירוש כיון שלא נפסלה שנשתייר שם פס ד' דמבוי כשר אינו יוצא מתורת הכשר עד שיפחות שלא ישאר שם ד' אבל תחלת מבוי דהיינו שלא נשתייר שם פס ד' שצריך לעשות לו הכשר צריך ד' אמות וכן משמע ליישנא דקאמר אם יש שם פס ד' מכלל דבנשתייר שם פס ד' מיירי ופרש"י אין נראה: **ואי** בארבעה היכי משכחת לה. אע"ג דד' דקאמר רב יוסף היינו דאיכא משהו טפי דהמבוי אם אינו רוחב ד' אינו צריך לתי כדרב אחאי לקמן ואי לא הוי כרחבו מ"מ בתותו משהו אין מקום לפלימין לעמוד: **דפתח** לי' בקרן זוית. פירש בקונטר' טפח מן הפתח בדופן האמצעי ושלשה טפחים בדופן המשך וכן בגילוי השני * ולא דק דא"כ אין הפתח רחב אלא אלכסון של ג' טפחים על טפח והנה עיינינו רוחות שאין (ו) האלכסון של שלשה על אחד מגיע לאלכסון של טפח על טפח:

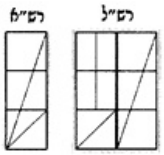

אמר אביי מנא אמינא לה. הא דלא מייתי לאיה מלקמן (ד' י.) דאמר שמואל משמיה דלוי מבוי שרחבו כ' אמה עושה פס גבוה עשרה במשך ארבע אמות ומעמידו לתרכו של מבוי שמא לתלק מבוי לג' מבואות מודה רב יוסף דצריך ד' אמות: **ורב** יוסף לאפוקי מתורת לחי עד דאיכא ד' אמות. קשה דרב יוסף גופיה קאמר לקמן (ד' י.) על דברי רב הונא (ב) משך מבוי ארבע אמות ודוחק לומר דהיינו לאפוקי מתורת לחי: **לחי** הבולט מדופנו של מבוי. אין פירושו כהיא דלקמן (ד' י.) לחי המושך מדופנו של מבוי דהתם מושך חוץ למבוי לתרכו של מבוי דהא תשיב ליה שזה מבפנים והכא בולט לתוכו של מבוי ופותמו דאמר לקמן דמבוי ז' ניתר בנעומד מרובה על הפרוץ ואביי הוה מצי לאתויי נמי מהתם: פחות

אמות בעינן. ורב יוסף אמר לך לא אתא לאשמועינן אלא כל דהוא מד' אמות ולמעלה נפיק ליה מתורת לחי והרי הוא כמבוי. וצריך הוא לחי להתירו ולעולם אפילו ד' טפחים הוי מבוי.

ו) נראה לחסר כאן וכ"ל פתוחין לתוכו ואי כד' היכי משכחת לה ורב יוסף אמר לך דמשכחת לה שהיו פתוחין כו בקרן זוית.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com

מסורת הש"ס

ג) [לעיל ג.], לקמן מ: יב:], ב) [לעיל ג:], ג) [שם], ד) שבת קלז: ע"ש לקמן עג: ע"ש ע"ש, ה) לקמן יב:, ו) [שבת קלח. וש"נ], ז) [מי' חוס' לקמן ו. ד"ה לפתחא], ח) [גירס' הרא"ש בחידו], ט) [פירש"י ע"ז בע"ב], י) כס"ל: מקמא, כ) כס"ל: בהעתרת, ל) כס"ל: ומעבר, מ) [לקמן עו.], נ) כנדפס "פס" וכ"ל לחי ע"פ מהרש"ל ושם], ס) [ד"ה ר"ש].

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה דפתח וכו' אלין בהלכסון. נ"ב כלומר היתרון המרובע מהאלכסון למאי דאמרינן כל אמתא בריבוע אמתא ותרי תומני בהלכסונא הכי עיינינו רוחות דיתרון טפח ע"ע הוא יותר מהיתרון של ג' טפחים ע"ע והוא אם תמדוד בטפח ע"ע בהלכסון ולא תמצא היתרון כ"א כ' תומני טפח וכשתמדוד אלכסון של ג"ע על אחד לא יהיה היתרון כל כך חב דכר כרוב ונראה לענינו: (ב) ד"ה ורב יוסף יכו' על דברי רב הונא שמע מינה משך מבוי:

גליון הש"ס

גמ' וכ"ם קורה משום מחיצה. עיין לקמן דף כו ע"א תוס' ד"ה אבל לטעמיה: שם פתיר בפרצה עד עשר. עיין לקמן דף י ע"ב תוס' ד"ה ואלנגעים: רש"י ד"ה ואי אבר". מבר' מרעים חצירות שתים. ק"ל כלאי הקרמה זו הא אף לי היה פני בתלר ל' הי הרלוה נטוה והא בלמת אף דבעי ב' חצרות מ"מ אמבר בתלר ל' מלד דופן זה ותלר ל' בדופן בנגדי אלא דבלמת גם פתח אחד ל"ל בתורך ד' וא"כ גם אם פני בתלר ל' יעבה לרחה זו: תוס' ד"ה דפתח לי'. ולא דק. עיין מ' מהלכו"ת סי' יב:

מוסף רש"י

המשך חשמנה קודם: כל האמות היו בביטונית. כל האמות שבמשכן, כין של כלים כין של בגין, היו ממדות בביטונית שהיא אמה בת ששה טפחים, וזהו קרייה ביטונית מפני שיש בה חמשה קטנה הימנה, והיא אמת יסוד ובוכה ואמת הקרנות ואמת ריבוע של מזבח הפנימי כדאמר במנחות (מא.) מהאי קרא ואלה מדות המזבח באמות אמה אמה ושופח ובו' דיש גדולה הימנה אלי אלנבע, כדתנא בפסחים (פו.) שתי אמות היו בשופן הבירה אחת יתירה על של מעבה אלי אלנבע. [סוכה ה.]. עד כאן המשך מעמוד קודם.

קורה משום היכר. לעיתו אינשי ולדעו דתקנתא עבוד ולא ליתי לאיתלויי בהיר"ל (לעיל ג.). **עד שיהו בתים וחצרות פתוחין לתוכו.** שני בתים פתוחים לשתי חצרות, בתים לכל אחר, ושתי חצרות פתוחות לאבי (שבת קלא. ולקמן עד.). **ובתים וחצרות פתוחין לתוכו.** שתי חצרות פתוחות לתוכו ובית פתוח לכל אחר, שכן היו דיירותיהן, לפי כל בית היה אחר (לקמן יב.).

עין משפט נר מצוה

כו א מי' פי"ז מהל' שבת הלכה יא טוש"ע ס"ח סי' שפה סעיף ד:
כח ב מי' שם הלכה ט (וגם עו):
כט ג טוש"ע ס"ח סי' שפג סעיף כו:
ל ד מי' שם הלכה עז טוש"ע שם:
לא ה מי' שם הלכה יז טוש"ע ס"ח סי' שפה סעיף ח:
לב ו ז מי' שם הל' ז שמג עשין דרכנן ח טוש"ע ס"ח סי' שפג סעיף כו:

רב ניסים גאון

אם יש פס ד' מחיר פירצה עד עשרה. עיקר דילה במשנה כל פרצה שהיא כי' אמות מותרת פסני שהיא בפתח יתר מיכן אסור.

רבינו חננאל

אביי אמר ד' טפחים, שאסור לו להשתמש מן המבוי תחת הקורה, שתחת הקורה כלתרץ דמי ומן הקורה ולפנים המבוי [מותר]. למיכן צריך מקום אחר זולתי תחת הקורה להיות בתוך עשרים, שיהא מותר לו להשתמש בו מן המבוי. ודחינן לא כולי עלמא מותר להשתמש תחת הקורה. מיהו רב יוסף סבר הכר למטה כהכר למעלה ובטפח נמי סגי ליה, ואביי סבר לא ואמרינן היכר של מטה כהיכר של מעלה. איבעית אימא בגזירה שמא יפתח פליגי רב יוסף לא גזר. ואביי אמר פעמים שיפתח, הילכך מצרכינן ליה ד' טפחים שאם יפתח יעבוד על טפח. היה פחות מי' טפחים ובא להשלימו לי' חוקק, כלומר מעמיק וחופר בקרקע עד שמשלימו לי'. משך, כלומר רחב אותה החליקה בכמה, רב יוסף אמר בד' טפחים, אביי אמר בד' אמות. לימא בהא פליגי דאיתמר מבוי שנפרץ מצידו כלפי ראשו, איתמר משמיה דר' אמי ור' אסי אם נשתייר בו פסל עומד שיש בו ד' טפחים מתיר פירצה עד עשר. כלומר אפילו אם הוא רוחב הפירצה י' אמות, כיון שהפסל זה עומד נמצא כבולל והפירצה כפתח ומותר. רב יוסף אית ליה דר' אמי ור' אסי ואביי ליה, ואמרינן בסוף מבוי כ"ע אית להו הא דר' אמי ור' אסי, כי פליגי בתחילת מבוי, רב יוסף סבר תחילת מבוי נמי בארבעה, ואביי סבר בד' אמות. ומא אביי לברר דברו מדבריו של רב, דאמר אין מבוי ניתר בלחי וקורה עד שיהו בתים וחצירות פתוחין בו (ו) בקרן זוית. ואביי אמר לך פתחין בקרן זוית לא עבדי אינשי. וכן עוד בא אביי לדקדק מיהא דאמר לחי הבולט מדופנו של מבוי. פי' בולט יוצא ועודף מבנין הכותל כגון כתיבה דינ"ר שהן בולטות האותיות ולא שוקעות. אם זה הבולט פחות מד' אמות נידון משום (מבוי) [לחי] ואין צריך לחי אחר להתירו. ש"מ דשיעור מבוי ד' טפחים הוי מבוי.